

הגורמים למחיצתן ולהתגבשותן של התנועות הלאומיות באירופה

1. תנועת ההשכלה:

תנועת ההשכלה התפתח באירופה וכללה סופרים, מדענים ופילוסופים. היא דרשה מהאדם ללמוד ולשפוט כל דבר על פי השכל והתבונה. פעילותם של אנשי תנועת ההשכלה השפיעה על התעוררות הלאומיות. הם דרשו מבני האדם לא להיכנע לסמכותם של השליטים, של האל, ושל כתבי הקודש אלא לשפוט כל עניין על פי השכל וההיגיון. אנשי תנועת ההשכלה דברו גם על זכויות טבעיות, על חירות שוויון וחיים. לטענתם השלטון צריך לקבל את סמכותו מהעם ולא מידי האל, הם דברו על הרעיון שהעם הוא הריבון. שתי דוגמאות להשפעת תנועת ההשכלה הם: המהפכה הצרפתית ועצמאות ארה"ב.

2. תופעת החילון:

המשכילים נסחו אמונות חדשות שהתבססו על התבונה וערערו את עקרונות האמונה הנוצרית. טענות מדעיות נפצו טענות הכנסייה והוכיחו כי הכנסייה טועה. המדע הראה כי יש ביכולתו להסביר כיצד מתנהל העולם ובכך תרם רבות להתפשטות החילוניות. ככל שגדל הידע כך אבדה הכנסייה את כוחה ובמקביל התחזק כוחה של תופעת החילוניות. ירידת ההשפעה הדתית הביאה לחיפוש אחר תחליף לדת, תחליף זה נמצא בלאומיות אשר התקיימה כדת חדשה אשר השתמשה בסמלים של הדת והעניקה למושגים כמו אומה ומולדת חותם של קדושה.

3. המהפכה התעשייתית: עיור, תיעוש ומודרניזציה:

המהפכה התעשייתית הובילה לשינויים כלכליים, חברתיים ותרבותיים. בתחום התיעוש הוקמו בתי חרושת, מסילות ברזל ובנקים. בתחום העיור אזרחים עברו מהכפר אל העיר, השתלבו בתעשייה ועברו בין מדינות. בתחום המודרניזציה הורחבה זכות בחירה, יותר אנשים רכשו השכלה, התפתחו מעמדות חדשים, כמו מעמד הפועלים, מעמד הבורגנות.

כל השינויים הנ"ל יצרו מסגרות חיים חדשות, שינויים בתוך המשפחה, בקהילה, אנשים היו זקוקים למוקד הזדהות חדש, לכוח שייתן להם להרגיש שייכות. הכוח הזה היה **לאומיות**.